

ÖRÖKLÉSI JOG ALAPFOGALMAK

POLGÁRI JOG II.
2018/2019. II. FÉLÉV

RENDSZERTAN

+ Ptk. Hetedik Könyve

– Általános szabályok

- × Alapfogalmak

- × Kiesés az öröklésből

– Végintézkedésen alapuló öröklés

- × Végrendelet fajtái, tartalma, érvénytelensége

- × Öröklési szerződés, halál esetére szóló ajándékozás

– Törvényes öröklés általános rendje

- × Törvényes öröklés rendje, ági öröklés

– Kötelesrész

– Öröklés joghatásai

- × Örökösök felelőssége, hagyatéki tartozások

+

A hagyatéki eljárásról szóló
2010. évi XXXVIII. törvény

ALAPFOGALMAK

ÖRÖKLÉS

7:1. § [Öröklés]

Az ember halálával hagyatéka mint egész száll az örökösre.

Az öröklés az ember halálával bekövetkező egyetemes jogutódlás.

Fogalmi
elemek

- **Ember** → jogi személyek esetén nem beszélünk öröklésről (jogutóddal / jogutóddal történő megszűnés)
- **Halál** → örökhagyó halálának bekövetkezése (+ holtta nyilvánítás, halál tényének megállapítása)
Örökhagyó halála = az öröklés megnyílása
- **Jogutódlás** → jogutódlást eredményez

ÖRÖKLÉS - JOGUTÓDLÁS

- Az öröklési jogban két féle jogutódlás van:
 - Egyetemes – universalis [öröklés]
 - Az örökhagyó vagyona, mint egész száll át = aktívák és passzívák egyaránt
 - Különös – singularis [hagyomány]
 - Nem a teljes vagyon, mert passzíva nem száll át
 - Kizárólag meghatározott vagyontárgyak szállnak át.
- DE! VAGYON ≠ HAGYATÉK
 - Csak azok az elemek (vagyon, jog, követelés) szállnak át, amelyek a polgári jog szerint átszállhatnak! Nem száll át:
 - a nem polgári jogi jellegű jogok és kötelezettségek (pl. nyugdíj)
 - Polgári jogi jellegű jog / kötelezettség, de *személyhez tapadó*

HAGYATÉK

- + Az örökhagyónak öröklés útján átszálló vagyona.
- + Az örökösökre átszálló egész vagyon → aktívák és passzívák egyaránt
- + Csak a polgári jogi jellegű vagyontárgyak, jogok, kötelezettségek
- + Passzív hagyaték - csak tartozás, kötelezettség → de ez is átszáll
- + Hagyaték – az öh. vagyona leszűkített értelemben
 - a vagyonnak csak az a része, ami átszállhat a polgári jog szabályai szerint
 - Pl. nem száll át: személyhez fűződő jogok, haszonélvezeti jog
 - nem része a nem polgári jogi jellegű jogok és követelések
 - Pl. nyugdíj, biztosítás, folyószámla követelés

IPSO IURE ÖRÖKLÉS ELVE

- Az örökhagyó *halálával bekövetkező* jogutódlás → „automatikusan”

- **Ipso iure öröklés elve = az öröklés a törvény erejénél fogva, minden további jogcselekmény nélkül, az öröklés megnyílásakor, vagyis az örökhagyó halálakor bekövetkezik (vö. kiesési okok)**

- Ipso iure öröklés elve VS. Addicionális öröklés

Nincs nyugvó hagyaték

Nincs uratlan hagyaték

az örökösnek öröklési igénye keletkezik

jognyilatkozatot kell tennie az örökösnek

Az öröklési igény nem évül el. (7:2.§)
Kiv.: végrendelet megtámadása, kötelesrész

ÖRÖKHAGYÓ

- az elhunyt természetes személy, akinek vagyonában halála esetén az egyetemes jogutódlás bekövetkezik
- Jogi személy nem lehet örökhagyó
- Nem kell cselekvőképesség az örökhagyói minőséghez
 - DE! szerepe van a cselekvőképességnek az öröklési jogban:
 - Végintézkedés megtételénél
 - Cselekvőképességében teljesen korlátozott nagykorú nem tehet végintézkedést
 - Cselekvőképtelen kiskorú nem tehet végintézkedést
 - A cselekvőképtelen állapotban lévő: (2:9.§ (2) bek.) A cselekvőképtelen állapotban tett jognyilatkozat - *a végintézkedés kivételével* - a cselekvőképtelenség miatt nem semmis, ha tartalmából és megtételének körülményeiből arra lehet következtetni, hogy a jognyilatkozat megtétele a fél cselekvőképessége esetén is indokolt lett volna.
 - Csel. Képességében részlegesen korlátozott és korl. Csel. Képes kk. – csak közvégrendeletet tehet

ÖRÖKÖS - HAGYOMÁNYOS

- Az örökhagyó egyetemes jogutódja
- Mitől egyetemes?
 - Nem csak az aktívákat, hanem a passzívákat is megörökli
- ha az öh-nak több örököse van → örökösársak
 - örökösársak → örökrész
- ahhoz hogy valaki örökös legyen két, konjunktív feltételnek kell teljesülnie:
 - az adott, meghatározott vagyontárgynak a hagyatéék jelentős részét el kell érnie és
 - az örökhagyó feltehető akarata szerint ennek a személynek a hagyatéki terhekből is részesednie kell.
- Hagyományos: az öh. különös jogutódja, aki meghatározott vagyontárgyat kap.
 - A terhekben nem kell osztoznia

HAGYOMÁNY

- **Az örökhagyó halála esetén vagyonában bekövetkező különös jogutódlás**
- Kizárólag meghatározott vagyontárgyat rendel valakinek → ez a személy a **hagyományos (az öh. különös jogutóda)**
- Végrendelettel lehet hagyományt rendelni
- Két fajtája van:
 - **Dologi hagyomány (7:31.§ (1) bek.)**
 - ha a hagyatékban meglévő valamely vagyontárgyat az örökhagyó meghatározott személy javára juttatja, úgy, hogy ez nem minősül öröklésnek
 - A dologi hagyományos közvetlenül szerez tulajdonjogot az örökhagyótól
 - **Kötelmi hagyomány (7:31. § (2) bek.)**
 - az örökhagyó az örökösét arra kötelezi, hogy a hagyományosnak vagyoni szolgáltatást teljesítsen
 - Az örökösöt kötelezi arra, hogy vagyoni értékű szolgáltatást teljesítsen
 - A hagyományos kötetmi követeléshez jut, nem közvetlenül a vagyontárgyhoz

Megkülönböztetésük kihatással van az elévülési időre

ELŐHAGYOMÁNY – ALHAGYOMÁNY - UTÓHAGYOMÁNY

- **Előhagyomány:** ha az örökhagyó az örökös javára rendel hagyományt, mely az örököst az örökrészen felül illeti meg (7:31.§ (3) bek.)
 - Az örökös részére rendelt hagyomány (rendszerint dologi hagyomány)
 - Az örökségét megelőzően kapja meg
 - Ennek tárgyaért nem örökösként, hanem hagyományosként tartozik felelőséggel
- **Alhagyomány:** az örökhagyó azon rendelkezése, amelyben a hagyományost terheli hagyományrendelettel (7:31. § (3) bek. második mondat)
 - Kötelmi hagyomány
 - Nem az örököst terheli hagyománnyal, hanem a hagyományost
- **Utóhagyomány:** az örökhagyó olyan végrendeleti intézkedése, amely szerint a hagyományban valamely eseménytől, vagy időponttól az addigi jogosultat más váltja fel

MEGHAGYÁS

- + **ha az örökhagyó a hagyatékban részesülő személyt harmadik személy javára teljesítendő kötelezettséggel terheli, a követelésre a végrendeletben megjelölt személy jogosulttá válik.**
- + Vagyoni, nem vagyoni szolgáltatás, magatartás
- + Közérdekű meghagyás: ha a meghagyás kedvezményezettje nem egy konkrét személy, hanem valamilyen közösség.
- + Az öh. a hagyatékban részesülő valamely személyt kötelezettséggel terhel
 - Kötelezettje: örökös, hagyományos
 - a meghagyás teljesítése a bíróság előtt kikényszeríthetővé válik → az arra jogosult alanyi jogot szerez rá
 - Közérdekű meghagyás – az illetékes hatóság is követelheti
 - Kétség esetén a meghagyás az örököst terheli

AZ ÖRÖKLÉS JOGCÍMEI (7:3.§)

- Mi alapján lehet örökölni?
 - Örökölni végintézkedés alapján vagy törvény szerint lehet. (7:3.§ (1) bek.)
 - Vélelmezett és kinyilvánított akarat
- Mi a kettő viszonya?
 - 7:3.§ (2) Ha az örökhagyó után végintézkedés maradt, az öröklés rendjét ez határozza meg
 - a végintézkedési öröklés primátusa
- Érvényesülhet-e egymás mellett a kettő?
 - Igen, ha:
 - A végintézkedés érvénytelen (részleges érvénytelenség)
 - A végintézkedéssel ki nem merített hagyaték tekintetében

VÉGINTEZKEDÉS

- A végintézkedés egy gyűjtőfogalom, melybe beletartozik mindazon jogilag megengedett formában megtett jognyilatkozat, amelyben az örökhagyó vagyonáról, vagy annak egy részéről halála esetére rendelkezik.

VÉGINTEZKEDÉS

VÉGRENDELET

(egyoldalú jny.)

Írásbeli

Közvégrendelet

Szóbeli

végrendelet

magánvégrendelet

Közjegyzőnél
letett

holográf

allográf

ÖRÖKLÉSI SZERZŐDÉS

(szerződéses jny.)

HALÁL ESETÉRE SZÓLÓ AJÁNDÉKOZÁS

(szerződéses jny.)

VÉGINTÉZKEDÉSI KÉPESSÉG

- Ahhoz kell, hogy érvényesen végintézkedést tehessen valaki
- Végintézkedési képesség \neq cselekvőképesség
 - Korlátozottan cselekvőképeseket is megilleti, bizonyos korlátokkal
- Mindig a végintézkedés megtételének időpontja számít
- Végrendelkezés személyes jellege!

VÉGRENDELET

- Nem ua. mint a végintézkedés!
 - **Végrendelet az örökhagyó egyoldalú, nem címzett jognyilatkozata, amelyben vagyonáról, vagy vagyona egy részéről halála esetére rendelkezik**
 - Egyoldalú → Nem kell hozzá konszenzus!
 - Nem címzett → mindenkihez szól, mindenkinek tiszteletben kell tartania (mindegy, hogy hány örökösöt jelöl meg benne)
 - Halál esetére szóló,
 - Vagyoni rendelkezést tartalmaz és
 - Az örökhagyótól származóként mutatkozik
-
- Minimális követelmények.
 - Konjunktív
 - Ha ezek megvannak az okiratban → végrendelet
→ ha nincsenek → non-existens végrendelet

KÖZVÉGRENDELET

- Közvégrendeletet közjegyző előtt lehet tenni – írásbeli forma
- Végrendeletek Országos Nyilvántartása
- alaki érvényességére a közjegyzői okiratok érvényességére vonatkozó szabályokat kell alkalmazni (közjegyzőkről szóló 1991. évi XLI. törvény)
- Kik tehetnek közjegyző előtt?
 - Bárki, DE! vannak akik **csak közvégrendeletet tehetnek érvényesen**
 - korlátozottan cselekvőképes kiskorú
 - a cselekvőképességében vagyoni jognyilatkozatai tekintetében részlegesen korlátozott nagykorú
 - Írásban - csak közvégrendeletet tehet a vak, írástudatlan, vagy olvasásra, nevének aláírására képtelen állapotban lévő személy

KÖZVÉGRENDELET

+ Összeférhetetlenségi szabályok:

- nem lehet olyan személy előtt érvényesen közvégrendeletet tenni, aki:
 - × a végrendelkezőnek, a végrendelkező házastársának, élettársának hozzátartozója, gyámja, vagy gondnoka
 - × Az egész végrendelet érvénytelen lesz
- Érvénytelen a közvégrendeletbe foglalt juttatás, ha:
 - × a közvégrendelet tételében közreműködő személy, valamint ennek hozzátartozója, gyámoltja, vagy gondnokoltja javára szól
 - × Csak a juttatás lesz érvénytelen

a végrendelet megfogalmazója, szerkesztője, leírója és minden olyan személy, akinek tevékenysége a végrendelet tartalmának érdemi befolyásolására nyújt lehetőséget

ÍRÁSBELI MAGÁNVÉGRENDELET

	Holográf (Sajátkezűleg írt és aláírt)	Allográf (más által írt)
Mit jelent?	az örökhagyó elejétől végig sajátkezűleg maga ír és aláír	nem az örökhagyó ír, hanem valaki más személy
Közös szabályok	<ul style="list-style-type: none">- csak olyan nyelven lehet érvényesen tenni, melyet az örökhagyó ért, és sajátkezűleg írt végrendelet esetén írni, más által írt végrendelet esetén olvasni tud- A végrendelet nyelve: lehet bármely élő, vagy holt nyelv- Nem lehet gyorsírással, vagy egyéb, az általánostól eltérő írással tenni- Az adott nyelvhez tartozó betűkkel kell tenni- A végrendelet készítésének helye és ideje kitűnik az okiratból	
Külön szabályok	<ul style="list-style-type: none">- Nem felel meg ennek a gépírás!- Ha több különálló lapból áll: minden lapot folyamatos sorszámozással kell ellátni (aláírnia csak a végén kell!)	<ul style="list-style-type: none">- két tanú együttes jelenlétében aláírja az öh. vagy- Ha korábban már aláírta, az aláírást két tanú együttes jelenlétében sajátjának ismeri el- Ha több különálló lapból áll: minden lapot folyamatos sorszámozással kell ellátni és a tanúknak és az öh-nak is aláírni minden lapot

A tanú a végrendelet tartalmát nem kell, hogy ismerje, vagy tudjon arról, hogy végrendelet tételénél működött közre. Egyetlen feladatuk → a végrendelkező személyének azonosítása

KÖZJEGYZŐNÉL LETETT VÉGRENDELET

- Írásbeli magánvégrendelet!
- NEM közvégrendelet
- ha az írásbeli magánvégrendelet (akár holográf, akár allográf), az örökhagyó aláírja és végrendeletként feltüntetve – nyílt, vagy zárt iratként – a közjegyzőnél személyesen letétbe helyezi
- Cél: fellelhetőség!
- Végrendeletek Országos Nyilvántartása (4/2009. (III. 6.) IRM rendelet)
 - MOKK vezeti

SZÓBELI VÉGRENDELET (7:20. §)

+ Kivételes!

+ az a személy tehet, aki:

- életét fenyegető olyan rendkívüli helyzetben van,
- amely írásbeli végrendelet tételét nem teszi lehetővé.

Két konjunktív feltétel, ahhoz hogy lehessen szóbeli végrendeletet tenni

+ További érvényességi feltétel:

- a végrendelkező *két tanú együttes jelenlétében*,
- a *tanúk által értett nyelven* (jelnyelvet használó végrendelkező esetén jelnyelven)
- végakarátát *egész terjedelemben, szóban előadja és*
- egyidejűleg *kijelentse, hogy ez az ő végakarata.*

ÖRÖKLÉSI SZERZŐDÉS

- + Öröklési szerződésben az örökhagyó a vele szerződő felet a magának, illetve a szerződésben meghatározott harmadik személynek nyújtandó tartás, életjáradék, illetve gondozás ellenében - vagyona, annak egy meghatározott része vagy meghatározott vagyontárgyak tekintetében - örökösévé nevezi; a másik fél kötelezettséget vállal a tartás, életjáradék, illetve gondozás teljesítésére.

HALÁL ESETÉRE SZÓLÓ AJÁNDÉKOZÁS

- + Ha az ajándékozás azzal a feltétellel történt, hogy a megajándékozott az ajándékozót túléli, a szerződésre az ajándékozás szabályait azzal az eltéréssel kell alkalmazni, hogy a szerződés alaki követelményeire az öröklési szerződés alaki követelményei irányadók.
- + Halál esetére szóló ajándékozás olyan juttatásra nézve érvényes, amely végrendelet esetén dologi hagyománynak minősülne.

KÖSZÖNÖM A FIGYELMET!